647510 **MA03SanE0111** **Seat No: _________**

M.A. Semester - 3 (*CBCS*) Examination

Oct/Nov. - 2018

ALANKARASASTRA: KAVYAMIMAMSA ADHYAYA 1-6 AND RASAGANGADHARA ANANA 1 (ELECTIVE - 3/INTER DES)

Time: 2:30 Hours **Marks: 70**

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ બેનું આવશ્યક વિવરણ આપી ભાષાંતર કરો. (૧૪)

(१) शब्दार्थो ते शरीरं, संस्कृतं मुखं, प्राकृतं बाहु:, जधनमपभ्रंश:, पैशाचं पादौ, उरो मिश्रम्। सम: प्रसन्नो मधुर उदार ओजस्वी चासि। उक्तिचरन च ते वच:, रस आत्मा, रोमाणि छन्दांसि, प्रश्नोतरप्रवाह्लिकादिकं च वाक्केलि:, अनुप्रासोपमादयश्च त्वामलड्.कुर्वन्ति।

(२) सा च द्विधा कारयित्री भावयित्री च। कवेरुपकुर्वाणा कारयित्री। साडपि त्रिविधा सहजाड्डहार्योपदेशिकी च। जन्मान्तर संस्कारापेक्षिणी सहजा। जन्म संस्कार निराहर्या। मन्त्रतन्त्राद्यर्पदेशप्रभवा औपदेशिको। एहिकेन कियताडपि संस्कारेण प्रथमां (मां)। तां सहजेति व्यपदिशन्ति। महता पुनराहार्या। औपदेशिक्या: पुनरैहिक एव उपदेशकाल:, एहिक एव संस्कारकाल:।

(३) काव्यकर्मणि कवे: समाधि: परं व्याप्रियते इति श्यामदेव:। मनस एकाग्रता समाधि:। समाहितं चितमर्थान्पश्यन्ति। उक्तश्च-

सारस्वतं किमपि तत्सुमहारह्स्यं
यदगोचरं च विदुषां निपुणैकसेव्यम्।
तत्सिद्ध्ये परमयं परमोडभ्युपायो
यच्चेतसो विदितवेद्यविधे: समाधि:॥

(४) 'श्रुतिश्च स्मृति:, इतिहास:, पुराणं प्रमाणविद्या, समयविद्या, राजसिद्धान्तत्रयी, लोको, विरचना, प्रकीर्णकं च काव्यार्थानां द्वादश योनय: इत्याचार्या:। उचितसंयोगेन, योक्तृसंयोगेन, उत्पाद्यसंयोगेन, संयोगविकारेण च सह षोडशं इति यायावरीय:।

પ્રશ્ન-૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બેનું આવશ્યક વિવરણ આપી ભાષાંતર કરો. (૧૪)

(१) रमणीयार्थप्रतिपादक: शब्द: काव्यम्। रमणीयता च लोकोत्तराहूलाजनकज्ञान गोचरता॥ लोकोत्तरत्वं चाहूलादगतश्चमत्कारापरप्रयायोडनुभवसाक्षिको जातिविशेष:। कारणं च तदवच्छिन्नभावनाविशेष: पुत्र:पुनरनुसंधानात्मा। पुत्रस्ते जात: धनं ते दास्यामि इति वाक्यार्थधीजन्यस्याह्लादस्य न लोकोत्तरत्वम्।

(२) तस्य च कारणं कविगता केवला प्रतिभा। सा च काव्यघटनानुकूलशब्दार्थोपस्थिति:। तद्गतं च प्रतिभात्वं काव्यकारणतावच्छेदकतया सिद्धो जातिविशेष उपाधिरूपं बाडखण्डम्। तस्याश्च हेतु: कवचिद्देवतामहापुरूष प्रसादादिजन्यमदृष्टम्, क्वाचिच्य विलक्षणव्युपतिकाव्य करणांभ्यासौ।

(३) भावशबलत्वं भावानां बाध्यबाधकभावमापन्नानां उदासीनानां वा व्यामिश्रणम्, एकचमत्कृतिजनकज्ञानगोचरत्वमिति बोध्यम्। यत्तु काव्यप्रकाशटीकाकारै:, "उत्तरोत्तरणभावेन पूर्वपूर्वभावोपमर्द: शबलता" इत्यभिधीयते तन्न।

(४) अत्रोच्यते – प्रकटैर्विभावानुभावव्यभिचारिभि: अलक्ष्यक्रमतयैव व्यज्यमानोरत्यादि स्थायिभावो रसीभवति, न संलक्ष्यक्रमतया। रसीभावो हि नाम झगिति जायमानालौकिक चमत्कार विषय स्थायित्वम्। संलक्ष्यक्रमतया व्यज्यमानस्य रत्यादेस्तु भावध्वनितैव, न रसादित्वम्, इति तेषामाशयस्य वर्णनेन न तदुक्तीनां विरोध:। उपपतिस्तु अर्थेडस्मिन् विचारणीया।

પ્રશ્ન-૩ काव्यपुरूषोत्पति: - ચર્ચા કરો. (૧૪)

અથવા

પ્રશ્ન-૩ "રાજશેખરનું 'કાવ્યહેતુ' વિષયક દ્રષ્ટિબિંદુ અન્ય આચાર્યોથી સર્વથા ભિન્ન છે." આ વિધાનની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-૪ જગન્નાથે આપેલી કાવ્યની વ્યાખ્યા વિસ્તૃત રીતે સમજાવો: (૧૪)

અથવા

પ્રશ્ન-૪ જગન્નાથની દ્રષ્ટિએ કાવ્યપ્રયોજનની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ટૂંકનોધ લખો: (૧૪)

(१) काव्यपाक:।
(२) प्रतिभा – राजशेखरद्रष्टया।
(३) जगन्नाथस्य रसविचार:।
(४) भावाभासरसाभासश्र्च।

****